

Sen se stává skutečností aneb nové zbraně v medicíně

Podmanivá románová hesla či teoretické seance o pilulkách, které by v krátkém času navodily samodestruktivní modulaci pro rakovinné buňky, nebo látka, která se podobně jako rakovina sama množí a cíleně vyhledává a likviduje buňky tumoru anebo vakcína, která vzedme vlnu drtivého odporu lidského imunitního systému a vojsko stimulovaných makrofágů zahájí masivní útok proti vznikajícímu nádorovému onemocnění. To vše a možná ještě daleko více je v laboratořích ronovaných i méně známých biofarmaceutických a farmaceutických firmách stále blíže a blíže ke skutečnosti.

Tři desítky let nepřetržitého výzkumu nové generace léčiv proti nejzákeřnějšímu zabijákovi lidstva, rakovině, přinášejí první ovoce. Zvýšení délky života jednotlivých pacientů je zatím relativně malé, ale významově zcela neocenitelné. Nová řada farmak přichází se zcela novými výsledky a to i proti nejtvrdějším formám rakoviny.

Poslední semináře a meetingy vedené American Society of Clinical Oncology (ASCO) již nabídly zájemcům stovky prezentací o nových látkách, které jsou k organismu mnohem šetrnější než široce používaná a toxická chemoterapie. Tyto látky specificky a cíleně působící proti určitému genu, bílkovině či jiným látkám, které podporují růst rakoviny. Mezi takové léky patří doposud jen několik široce používaných léků jako Avastin a Tarceva od Genentechu (DNA), které získaly snad nejvíce uznání nebo Gleevec od Novartis (NVS) či Erbitux od firmy ImClone Systems (IMCL), který doprovázel skandál ohledně nezákonného nakládání s neveřejnými informacemi ohledně nákupu akcií managementem (lék totiž téměř zdvojnásobuje čas přežití pacientů a má tak zásadní vliv na úspěch společnosti).

Právě nové látky cíleně napadající určitý tumor v růstové fázi by měly být podle vědců hlavním zdrojem úspěchu v tomto strastiplném boji. Poslední generace léčiv např. blokující cirkulující proteiny, které jsou zodpovědné za růst tumoru, dává dosavadním teoriím průchod a postupně dláždí novou cestu k úspěchu.

Poměrně novými vedoucími kandidáty v této třídě jsou Sorafenid, vyvinutý farmaceutickou společností Bayer Pharmaceuticals (BAY) a Onyx Pharmaceuticals (ONXX) a Sutent od Pfižeru (PFE). Oba léky byly a jsou testovány proti několika typům rakoviny, ale jejich hlavním cílem je rakovinné onemocnění ledvin, které je vůbec jednou z nejhorsích svého druhu (v případě, že se nemoc dostává mimo ledvinu reaguje na chemoterapii méně než 10% pacientů). Pfižer také aktivně pracuje na léku Axitinib proti rakovině štítné žlázy. V této oblasti jsme nebyly svědky nového léku po dobu třiceti let a v tomto ohledu by to znamenala nemalý přísun finančních prostředků pro společnost.

Sorafenid neboli Nexavar podle posledních výsledků prodloužil život u pacientů s hepatocellular carcinoma (HCC) o 44%. Lék se tak pro Onyx stal stěžejním preparátem a po letech nákladných výzkumů se nyní vrací vložené úsilí (v roce 2006 překonaly prodeje objem 100 mil USD). Sutent rovněž významně zpomalil postup rakoviny, u některých pacientů se nádor zmenšil a u jiných zůstal stav stabilizovaný. Sutent se také ukázal jako silný bojovník při rakovině žaludku, kde v určitých fázích selhává vůbec nejefektivnější lék Gleevec, který zasadil zdrcující ránu genu způsobující tzv. Gastrointestinal stromal tumors (GIST), avšak časem se pacienti stávají resistantními.

Dalším takovým hitem by mohl být protein HSP-90 zvaný „heat shock protein 90“. Tento inhibitor by měl zaručit antirezistenci rakovinných buněk, tzn., aby nevzdorovaly primárnímu ošetření. První léky pracujícími se zmíněným inhibitorem by mohla ke schválení FDA předložit společnost Millenium Pharmaceuticals (MLNM) již v příštím roce. Podobným problémem se rovněž zabývá Infinity Pharmaceuticals (INFI) nebo MedImmune (MEDI).

Kromě léků jsou také dlouhou řadu let vyvíjeny vakcíny pro cílené nasměrování imunitního systému na tumor. I přes svou extrémní náročnost se podařilo firmám jako GlaxoSmithKline (GSK), IDM Pharma (IDMI) nebo Introgen Therapeutics (INGN) přinést první pozitivní výsledky v raných fázích vývoje. V případě potvrzení a uvedení vakcíny na trh by to mělo znamenat pro akcionáře poměrně významný přínos.

Velmi zajímavé preparáty jsou rozpracované také ve farmaceutických společnostech jako Pharmacia (PHA), OSI Pharmaceuticals (OSIP) s inhibítorem EGF nebo AstraZeneca (AZN) s inhibítorem Iressa.

Nicméně ne všechny léky vyvíjené řadu let jsou nakonec umístěny na volný trh. Dokladem je např. nedávné zamítnutí léku proti rakovině prostaty vyprodukované biofarmaceutickou společností Dendreon (DNDN).

Ani Česká republika nezůstává pozadu. Čeští vědci přišli nedávno s horkou novinkou, která strčila do kapsy mnohé světové farmaceutické velmoci. Jde o vakcínu proti rakovině lymfatických uzlin, která při pokusech na psech dokázala zničit zhoubné nádory. Látku nyní zkouší americká Gilead Sciences (GILD) na pacientech v USA, což je pro akcionáře společnosti rozhodně pozitivní zpráva.

V současné době je ve fázích výzkumu přibližně 2000 molekul a zhruba 50 léků, které by měly přijít na trh již v příštím roce. Podle odhadů poroste do roku 2010 celosvětový vývoj prodeje rakovinových léčiv cca o 17% - 20% ročně, což odpovídá objemu až 70 miliard amerických dolarů. Tyto investice by se měly i nadále zvyšovat.

Projít skrze biotechnologickou džungli různých preparátů není mnohdy jednoduché ani pro zasvěcené natož pro běžného investora či laika. Lze se bezesporu zaměřit na vybrané preparáty, respektive firmy, které se podílejí na jejich rozvoji a profitovat z fundamentálně cenných zpráv. Nicméně tato cesta je velmi náročná a často i zdoluhavá a mnohdy nemusí přinést tížené ovoce. Jakousi variantou může být investice do celých odvětví nebo sektorů pomocí „fondů“ ETF (exchange traded funds). Pro farmacie je speciálně vytvořen solidně likvidní Pharmaceutical Holders (PPH), pro biotechnologie pak Biotech Holders (BBH), SPDR S&P Biotech Fund (XBI), iShares Nasdaq Biotechnology (IBB), PowerShares Dynamic Biotech and Genome (PBE). Z oblasti zdravotnictví to pak může být PowerShares Dynamic Health Care Services (PTJ), Rydex S&P Equal Weight Health Care (RYH), iShares Dow Jones U.S. Health Care (IHF), iShares S&P Global Health Care (IXJ) a nebo HealthShares European Medical Products and Devices (HHT).

Biofarmaceutické společnosti, reprezentované právě Biotech Holders (BBH), za posledních pět let posílily o přibližně +120%, zatímco Dow Jones o pouhých +45%, Nasdaq o +75% a index S&P 500 +50%. Při dynamické progresy jednotlivých korporací by tento outperformance trend měl i nadále pokračovat.